

Exponeringsbaserade hälsoundersökningar i arbeten som medför särskild fara för ohälsa

Förebyggande av hälsorisker inom båtbyggnadsindustrin

Emelie Björklund

Utvecklingsarbete för (YH)-examen inom social- och hälsovård

Utbildning: Hälsovårdare (YH)

Vasa, 2023

UTVECKLINGSARBETE

Författare: Emelie Björklund
Utbildning och ort: Hälsovårdare YH, Vasa
Handledare: Jaana-Sofia Tengström

Titel: Exponeringsbaserade hälsoundersökningar i arbeten som medför särskild fara för ohälsa
–Förebyggande av hälsorisker inom båtbyggnadsindustrin

Datum: 11.12.2023

Sidantal: 21

Bilagor: 1

Abstrakt

Detta utvecklingsarbete grundar sig på respondentens intresse för företagshälsovård samt förebyggande och främjande av hälsan i arbeten som medför särskild fara för ohälsa. Fördjupande i förebyggande av risker samt hur hälsoundersökningar struktureras på basen av exponeringsmängden, lagen om företagshälsovård och arbetarskyddslagen. Utvecklingsarbetet är ett beställningsarbete för Pihlajalinna Lääkärikeskukset Oy och broschyren kommer att struktureras enligt deras önskemål.

Syftet med utvecklingsarbetet är att lyfta upp aktuella exponeringar som förekommer inom båtbyggnadsindustrin, hur exponeringsbaserade arbetsuppgifter påverkar hälsan och vilka hälsoundersökningar som görs baserat på exponeringsmängden.

Målet är att få en djupare inblick i hur företagshälsovården fungerar och hur arbetet utförs på basen av verksamhetsplanens uppbyggnad samt riskanalys utförd på arbetsplatsen. Arbeta som medför särskild fara för ohälsan förekommer inom många arbeten och förebyggande och främjande av yrkessjukdomar är ständigt under utveckling.

Ämnen som lyfts upp i detta arbete är bland annat fysikaliska, kemiska och biologiska exponeringar. Olycksfall och påverkan av den allmänna hälsan i samband med riskarbete. Även vikten av gott samarbete mellan företag och företagshälsovården. Med hjälp av fungerande verksamhetsplan och kännedom kring risker kan planering av hälsoundersökningar struktureras och välmående i arbetet kan uppnås.

Språk: svenska

Nyckelord: företagshälsovård, exponeringsbaserade risker, broschyr

KEHITYSTYÖ

Tekijä: Emelie Björklund
Koulutus ja paikkakunta: Terveystarkastaja (AMK), Vaasa
Ohjaaja: Jaana-Sofia Tengström

Nimike: Altistumiseen perustavat terveystarkastukset työssä, johon liittyy erityinen sairastumisriski –Terveysriskien ennalta ehkäiseminen veneteollisuudessa

Päivämäärä: 11.12.2023

Sivumäärä: 21

Liitteet: 1

Tiivistelmä

Tämä kehitystyö perustuu kirjailijan kiinnostukseen terveydenhuoltoon sekä terveyden ehkäisyyn ja edistämiseen työssä, johon liittyy erityinen sairastumisriski. Kehitystyön tarkoituksena on syventyminen altistetyöhön, riskien ehkäisy ja terveystarkastusten rakenne työterveyshuoltolain ja työterveyslain perusteella. Kehitystyö on Pihlajalinnan Lääkärikeskukset Oy tilaustyö ja esite rakennetaan heidän toiveidensa mukaan.

Kehitystyön tarkoituksena on tuoda esiin veneenrakennusteollisuudessa ajankohtaisia altistuksia, miten altistumiseen perustuvat työtehtävät vaikuttavat terveyteen ja mitä terveystarkastuksia tehdään altistumisen määrään perustuen.

Tavoitteena on saada syvempi näkemys työterveyshuollon toiminnasta ja työstä työpaikalla tehtävän liiketoimintasuunnitelman rakenteen ja riskianalyysin pohjalta. Työtä, johon liittyy erityinen terveystarkastus, tapahtuu monissa ammateissa ja ammattitautien ehkäisyä ja edistämistä kehitetään jatkuvasti.

Tässä työssä korostettuja aiheita ovat fysikaalinen, kemikaalinen ja biologinen altistuminen, sekä onnettomuudet ja niiden vaikutukset yleiseen terveyteen vaarallisen työn yhteydessä. Myös yritysten ja työterveyshuollon hyvän yhteistyön merkitys. Toimivan toimintasuunnitelman ja riskien tunnistamisen avulla voidaan terveystarkastuksia strukturoida ja parantaa työhyvinvointia.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: työterveyshuolto, altistumiseen perustuvia riskejä, esite

DEVELOPMENT WORK

Author: Emelie Björklund
Degree Programme: Public Health Nurse (UAS), Vaasa
Supervisor: Jaana-Sofia Tengström

Title case: Exposure-based health examinations in work that entails risks of health endangerment
–Prevention of health endangerment in the boat building industry

Date: 11.12.2023

Number of pages: 21

Appendices: 1

Abstract

This development work is based on the respondent's interest in occupational health care as well as the prevention and promotion of health in work that entails particular risks of health endangerment. Immersed in preventive work around risks and how health examinations are structured based on the amount of exposure, the law of occupational health care, and the law of occupational safety and health. This development work is a commissioned work for Pihlajalinna Lääkärikeskukset Oy and the brochure will be structured according to their wishes.

The purpose of the development work is to highlight current exposures that occur in the boat building industry, how exposure-based work tasks affect health and which health examinations are done based on the amount of exposure.

The goal is to gain a deeper insight in how occupational health care works and how the work is done based on the structure of the operational business plan and risk analysis done at the workplace. Work that entails risks for illness occurs in many occupations, and the prevention and promotion of occupational illnesses are constantly under development.

Topics highlighted in this development work include physical, chemical, and biological exposures. Accidents and the impact on general health in connection to work that entails risks. The importance of good collaboration between companies and occupational health care. Through a functioning operational business plan and knowledge of risks can health examinations be structured and well-being at work can be achieved.

Language: swedish

Key words: occupational health care, exposure-based risks, brochure

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte	2
3	Båtbyggnadsindustrin och hälsan.....	2
4	Förebyggande åtgärder.....	3
5	Riskfaktorer inom båtbyggnadsindustrin	3
5.1	Damm.....	4
5.2	Vibration	5
5.2.1	Vibration och rökning.....	6
5.2.2	Vibration och buller.....	7
5.3	Buller.....	7
5.4	Kemikalier	8
5.5	Olycksfall	8
6	Hälsoundersökningar inom båtbyggnadsindustrin.....	9
6.1	Risikanalys och arbetsplatsutredning.....	10
6.2	Hälsoundersökning.....	11
6.3	Exponeringsbaserad hälsoundersökning	12
7	Registrerade yrkessjukdomar inom båtbyggnadsindustrin.....	13
8	Sammanfattning.....	14
9	Processbeskrivning	14
10	Broschyr	15
10.1	Målgrupp och behovet av en broschyr	16
	Källförteckning	17

Bilaga 1. Broschyr

1 Inledning

God företagshälsovårdspraxis är grundstenen till förebyggande och främjande av ohälsa i arbetet, samt förebyggande av dubbele exponeringar och yrkessjukdomar. Komplikationer som kan förekomma i samband med bristande användning av skyddsutrustning. Även när och hur ofta man bör göra en hälsoundersökning baserat på arbetsposition och exponering av risker i arbetet. Det här är några av de aktuella ämnena som lyfts upp i detta utvecklingsarbete.

Inom båtbyggnadsindustrin kommer man i kontakt med flera olika kemiska, fysikaliska och biologiska riskfaktorer. För att trygga arbetstagarens hälsa samt arbetsmiljön bör arbetsgivaren känna till riskerna och utifrån det bygga upp en verksamhetsplan. Med hjälp av en väl uppgjord verksamhetsplan tryggar man och främjar välmående på arbetsplatsen. (Hälsoundersökningar, u.d.)

Företagshälsovården grundar sig på god företagshälsovårds praxis och är uppbyggd på basen av Arbetarskyddslagen (738/2002) och Lagen om företagshälsovård (1383/2001). Företagshälsovårdens roll är att trygga och stöda hälsan i arbetet samt upprätthålla arbetsförmågan hos arbetstagarna. Tillsammans med företagshälsovården och på basen av arbetsplatsutredningen struktureras och planeras grunden till förebyggande hälsoundersökningar. Samarbetet mellan företaget och företagshälsovården är en förutsättning för att få en hälsofrämjande verksamhet. (Arbetarskyddslagen, 2002) (Lag om företagshälsovård, 2001)

Detta är ett beställningsarbete för *Pihlajalinna Lääkärikeskus Oy*, och arbetet är uppbyggd som en informationsskrift innehållande broschyr. Broschyren kan delas ut till Pihlajalinnas företagskunder. Det finns ett konstaterat behov av att förmedla information kring risker, och broschyrens struktur baseras på exponeringsrisker inom båtbyggnadsindustrin och kan användas inom företagshälsovården som information till företagskunderna. Med hjälp av en broschyr kan man enkelt och informativt förmedla informationen. Respondentens intresse kring företagshälsovården och främjande av hälsan är grunden till detta utvecklingsarbete. I samband med fördjupande kring arbete som medför särskild fara för ohälsa har respondenten valt att göra en informationsbroschyr.

2 Syfte

Syftet med utvecklingsarbetet är att kartlägga och lyfta upp exponeringar som förekommer inom båtbyggnadsindustrin. Företagshälsovårdarens uppgift är att handleda och förebygga i exponeringsbaserade arbetsuppgifter som påverkar hälsan hos arbetstagaren. Utifrån exponeringsmängden planeras vilka hälsoundersökningar som görs. Arbete som medför särskild fara för ohälsan förekommer inom många yrken och förebyggande och främjande av yrkessjukdomar är ständigt under utveckling.

Målet med utvecklingsarbetet är att på ett konkret sätt lyfta fram vikten av samarbetet mellan företaget och företagshälsovården, samt att förmedla nyttig information till företagen kring exponeringsbaserade risker och förebyggande av dessa. Samarbetet mellan arbetsgivaren, arbetstagaren och företagshälsovården är grundstenen till att främja hälsan i arbetet.

3 Båtbyggnadsindustrin och hälsan

Båtbyggnadsindustrin innebär byggnad av olika modeller av båtar i olika steg. Att arbeta inom båtbyggnadsindustrin kommer man i kontakt med bland annat laminering, målningsavdelningar, el- och mekaniska avdelningar och logistik. Tillverkning av en båt innebär flera olika etapper och det betyder att risken för exponering av farliga ämnen ökar.

Att arbeta inom dessa olika avdelningar innebär att man utsätts för exponeringar i olika situationer. Därför bör man känna till vikten av att använda uppdaterad och rätt skyddsutrustning för att skydda sig själv och sin hälsa. I kommande stycken kommer respondenten att gå djupare in på de risker och yrkessjukdomar som enligt statistik är mest förekommande inom båtbyggnadsindustrin, även de risker som orsakar flest sjukskrivningar. (Fastställda yrkessjukdomar, 2022)

4 Förebyggande åtgärder

Arbetsgivaren har enligt arbetarskyddslagen en skyldighet att trygga arbetstagarnas hälsa och säkerhet i arbetet. Känna till hurdana risker arbetstagaren utsätts för i arbetet, samt kartlägga och planera hur man effektivast skyddar sig mot exponeringar. Viktigt att arbetstagaren får tydlig information gällande exponeringar för att förebygga yrkessjukdomar. Tillsammans med arbetsgivaren, arbetstagaren och företagshälsovården gå igenom om arbetsuppgiften kräver verktyg som orsakar vibration eller buller. Med hjälp av bekämpningsprogram kan man minska exponeringar. (Arbetarskyddslag, 2002)

Genom att effektivt arbeta med att förebygga risker och yrkessjukdomar bör man tänka på flera olika delar. Ifall arbetstagaren trots förebyggande åtgärder ständigt exponeras för risker i arbetet är det viktigt att känna till skyddsutrustningen samt hur den används. Arbetsgivaren bör kunna grundligt informera arbetstagarna gällande förekommande risker, användning av skyddsutrustning samt tillräcklig inskolning i arbetet. Psykiska och fysiska arbetsförmågan hos arbetstagarna bör tas i beaktande och planering kring arbetspositionen baseras på detta. (Sauni, Frilander, & Sainio, Vibration, 2019) (Vibrationsbekämpning, 2023) (Arbetarskyddslag, 2002)

5 Riskfaktorer inom båtbyggnadsindustrin

För att trygga arbetstagaren och arbetsmiljön är företaget och arbetsgivaren skyldig att ta i beaktande lagen kring risker i arbetet. Enligt arbetarskyddslagen (738/2002) 10§ bör arbetsgivaren identifiera och kartlägga risker och exponeringar som förekommer i arbetet. Bedömning av risker och faror är grunden till arbetssäkerheten. (Arbetarskyddslag, 2002) (Arbetsmiljö, u.d.)

Eftersom båtbyggnadsindustrin använder sig av kemikalier och andra ämnen som kan påverka inomhusluften samt orsaka brandrisk i byggnaden bör man enligt räddningslagen ta i beaktande bland annat ventilationsanordningar, fastighetens räddningsvägar samt utgångar. Det bör också alltid finnas en räddningsplan tillgänglig som samtliga arbetstagare

känner till. Har man en fungerande och uppdaterad räddningsplan förebygger man att olyckor uppstår och det tryggar arbetsmiljön. (Räddningslag, 2018)

Varierande temperaturförhållanden kan förekomma inom båtbyggnadsindustrin, detta kan orsaka hälsorisker eller belastning för kroppen. Arbetstagarens klädsel, skyddsutrustning, samt fysisk arbetsbelastning påverkar hur stor hälsorisken är kring varierande temperaturförhållanden. Köld- och värmeteroleransen är begränsad och även fast man lär sig hantera variationen kan den psykiska och fysiska prestationsförmågan försämrats och risken för olycksfall stiger. (H, Lindholm, 2019) (Värmeförhållanden på arbetsplatsen, 2023)

Alla yrken medför risker, därför är det av stor vikt att man som arbetsgivare, arbetstagare samt hälsovårdare känner till vilka risker som förekommer inom det specifika yrket samt hur man kan förebygga dessa. Inom båtbyggnadsindustrin kommer man i kontakt med olika material och kemikalier. Riskfaktorer inom industrin är många och därför är det viktigt att man bekantar sig med dessa, samt hur de förebyggs för att trygga arbetsmiljön och trivselen. I kommande stycken nedan har respondenten valt att lyfta upp några av de vanligaste fysikaliska- och kemiska riskfaktorerna inom båtbyggnad samt förebyggande åtgärder kring dessa risker. Utöver allmänna risker finns också arbetsspecifika risker. Arbetsspecifika risker innebär risker som kan uppkomma baserat på vilket arbetsuppgift som utförs och exponering av kemikalier eller lösningsmedel. (Maalareiden terveystarkastukset, 2005)

5.1 Damm

Inom båtbyggnadsindustrin kan det förekomma flera former av damm, vanligast är damm av hårda träslag såsom ek, teak och lackdamm men också glasfiberdamm. Långvarig exponering av träddamm är en hälsorisk och kan i längden orsaka långdragen infektion i luftvägarna samt yrkessnuva eller yrkesastma. Damm från olika träslag, främst lövträd kan också orsaka cancer. Långvarig exponering av antingen kemisk, fysikalisk eller biologisk riskfaktor i arbetet kan utveckla yrkessjukdomar, ifall skyddsutrustningen är bristfällig. (Arbetshälsoinstitutet, 2022) (Cancerrisker på grund av trä- och kvartsdamm är ännu inte under kontroll på arbetsplatserna, 2021)

Exponering av träddamm bör tas på allvar. Om inte rätt skyddsutrustning används kan det orsaka irritation i ögon och luftvägar, långvarig förkylning eller irritationseksem. Vid

långvarig exponering kan det även orsaka astma. (Arbetshälsoinstitutet, Damm i arbetsmiljö, 2023)

Lackdamm förekommer vid slipning av lackade ytor. Kemikaliepartiklarna kan orsaka irritation i luftvägarna om man inte använder ordentlig skyddsutrustning. Vikten av korrekt skyddsutrustning samt tillräcklig ventilation i utrymmena gör att hälsoriskerna minskar. Det är också viktigt att personen intill den som slipar skyddar sig eftersom partiklarna rörs i luften intill slipningen. (Arbetshälsoinstitutet, 2023)

Om en arbetstagare kommer i kontakt med dessa dammpartiklar är det arbetsgivarens skyldighet att anmäla detta till ASA-registret. ASA-registret är ett riksomfattande register som grundar sig på lagen (452/2020) samt Arbetshälsoinstitutet och används som övervakning av anställda som via sitt yrke utsätts för ämnen och risker som kan orsaka cancersjukdomar. Arbetshälsoinstitutet ansvarar för registret och tar regelbundet fram i vilken grad arbetstagare insjuknat i cancer orsakade av cancerframkallande ämnen i arbetet. ASA-registret kan inte direkt bevisa att cancerfall uppkommit i arbetet men misstänka fall utreder man separat. Registret används också i förebyggande- och forskningssyfte. Enligt lag måste en arbetsgivare alltid anmäla arbetstagaren om hen utsätts för risker. Riskerna konstateras på basen av exponeringsmätningar, utredningar och arbetshygieniska mätningar. (Lag om förteckningar och ett register över dem som i sitt yrke är exponerade för ämnen och processorer som medför risk för cancersjukdom, 2020) (ASA-registret, u.d.) (P, Oksa. P, Nynäs. & H, Suojalehto, 2019)

5.2 Vibration

Vibration kan indelas i olika kategorier såsom kroppsvibration och handvibration. Även dubbelexponering kan förekomma i vibrationsarbete ifall arbetstagaren är rökare. (Sauni, Frilander, & Sainio, Vibration, 2019) (Arbetshälsoinstitutet, Handvibration, 2023)

Vibration förekommer inom många olika yrken och uppkommer från mekaniska darrningar från verktyg som kan användas inom båtbyggnadsindustrin, till exempel slipmaskin. Risker för skador genom vibration är att det kan påverka blodkärl och nerver i stöd- och rörelseorganen samt i fingrarna. Om arbetstagaren ständigt exponeras för vibration trots försök till att minska vibrationsmängden är det arbetsgivarens ansvar att utforma ett

vibrationsbekämpningsprogram för att minska exponeringen av vibration. (Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta tärinästä aiheutuvilta vaaroilta, 2005)

Vid kroppsvibration innebär det att hela kroppen exponeras för vibration, detta kan öka risken för ischiassyntom eller smärta i nedre ryggen. Hälsoriskerna i samband med vibration kan förvärras av dålig arbetsställning, bristfällig vibrationsdämpning, drag eller kyla. (Sauni, Frilander, & Sainio, Vibration, 2019)

Långvarig exponering av handvibration kan orsaka nedsatt känsel, domningar eller vita fingrar. Även finmotoriken i fingrarna kan påverkas av långvarig exponering av handvibration. Bland annat Reynauds fenomen och karpaltunnelsyndrom anses som yrkessjukdomar orsakade av långvarig vibration. Dessa yrkessjukdomar förklaras nedan (Sauni, Frilander, & Sainio, Vibration, 2019) (Arbetarskyddsförvaltningens webbtjänst, 2021)

5.2.1 Vibration och rökning

Långvarig exponering av enbart vibration medför risker i sig. Tobaksrökning och vibration kan orsaka en så kallad dubbelexponering. Detta innebär att man har större risk att utveckla olika yrkessjukdomar bland annat Reynauds fenomen eller karpaltunnelsyndrom orsakade av vibration ifall man samtidigt använder tobaksprodukter. (Valkosormisuus (Raynaud'n ilmiö), 2022)

Reynauds fenomen innebär att fingertopparna blir vita, detta på grund av att de små blodkärlen i fingrarna är känsligare och drar ihop sig, ofta i samband med kyla. Fenomenet kan också orsaka domningar och klumpighet i händerna. Tobaksrökning i samband med vibration kan därför orsaka att man utvecklar detta fenomen eftersom blodcirkulationen i kroppen försämras av tobak. (Valkosormisuus (Raynaud'n ilmiö), 2022)

Domningar i samtliga fingrar utom lillfingret kan tyda på karpaltunnelsyndrom, detta orsakas av att medianusnerven i handleden är i kläm. Vid karpaltunnelsyndrom är symtomen oftast som värst nattetid. Smärta, svaghetskänsla och klumpighet i handen kan också uppstå i samband med karpaltunnelsyndrom. (Belastningssjukdomar i handen och underarmen, 2022)

5.2.2 Vibration och buller

Kombination mellan vibration och buller kan öka risken för hörselskador. Buller för sig kan orsaka skador i innerörat eller på örats nervförbindelser. I samband med vibration kan det orsaka större risk för hörselskador eftersom båda exponeringarna kan orsaka skador i blodcirkulationen och nerverna i kroppen. Enligt lag är arbetsgivaren skyldig att förebygga dubbelexponering och förhindra att arbetstagaren utsätts för kombinerade riskfaktorer. (Meluriskin tunnistaminen, 2022) (Statsrådets förordning om skydd av arbetstagare mot risker som orsakas av buller, 2006)

5.3 Buller

Enligt Arbetarskyddslagen (738/2002) 8§ är det arbetsgivarens ansvar att kartlägga och med förbyggande åtgärder minska bullerexponering på arbetsplatsen. Om arbetstagaren dagligen exponeras för buller trots åtgärder är det arbetsgivarens skyldighet att säkra arbetstagarna mot bullerexponering detta genom att införskaffa korrekt skyddsutrustning och ge information kring detta. (Arbetarskyddslag, 2002)

Arbetsgivaren bör strukturera upp ett bullerbekämpningsprogram för att minska exponeringen av buller på arbetsplatsen. Bullerbekämpningsprogrammet ska innefatta bland annat vilka faktorer som orsakar mest buller, tillvägagångssättet för att minska buller samt tidsschema kring när arbetsgivaren planerar att uppnå minskad bullernivån på arbetsplatsen. (Bullerbekämpning, 2021) (Statsrådets förordning om skydd av arbetstagare mot risker som orsakas av buller, 2006) (Bullerbekämpningslag, 1987)

Buller är en vanlig förekommande orsak till yrkessjukdomar, dock har antalet bullerskador minskat under de senaste åren. Långvarig jämn exponering för buller >80 - 85dB kan orsaka bestående hörselnedsättning. Buller är den exponering som orsakar mest yrkessjukdomar i Europa. Långvarigt buller kan i många fall förekomma i samband med verktyg som utövas genom vibration. För att förebygga och undvika bullerrelaterade hörselskador bör man känna till riskerna samt hur man på bästa sätt eliminerar att bullerskador uppkommer. (Arbetshälsoinstitutet, Buller, 2023)

Buller för sig är farligt, men exponering av buller i samband med användning av någon form av lösningsmedel kan förvärra situationen. Höga ljudnivåer i samband med lösningsmedel

som påverkar nervsystemet ger en större risk för eventuell bestående hörselnedsättning. (Meluriskin tunnistaminen, 2022)

5.4 Kemikalier

Båtbyggnadsindustrin använder flera olika kemikalier, främst inom lackering och slipning. Kemikalier som används kan vara bland annat lösningsmedel, frätande medel, cancerogena kemikalier, kemikalier som irriterar luftvägarna, ögon och huden. Arbetsgivaren bör känna till och identifiera riskerna samt göra en bedömning av arbetstagarnas exponering för att förebygga hälsorisker. Företagshälsovårdens uppgift är att stöda och hjälpa med bedömning av exponering ifall arbetsgivaren saknar kunskap kring detta. Enligt lagen gällande kemikalier förespråkas vikten av att känna till kemikaliers påverkan på hälsan och hur man med hjälp av skyddsutrustning skyddar sig mot exponeringsbaserade sjukdomar. (Kemikalielag, 2013)

Inom lackering och behandling av båtar kan man använda sig av styren som är ett lösningsmedel och kan användas vid tillverkning av olika termoplast. Styren är ett farligt lösningsmedel som kan påverka kroppens nervsystem. Användning av lösningsmedel i samband med exponering för buller klassas som dubbelexponering. (Meluriskin tunnistaminen, 2022) (Styreeni, u.d.)

På arbetsplatsen bör det alltid finnas en kemikalielista samt säkerhetsblad kring de kemikalier som används. Arbetsgivaren och arbetstagaren bör känna till kemikalierna, deras risker samt hur man skyddar sig för exponering. En riskbedömning av kemikalierna och nödvändiga åtgärder bör göras i förebyggande syfte. Samarbetet med företagshälsovården är viktigt för kontinuerlig hälsokontroll ifall arbetstagaren exponeras. (Hantering av kemikalier på arbetsplatsen, 2023)

5.5 Olycksfall

Ständigt strävande till att förebygga olycksfall i arbetet är av stor vikt och med hjälp av arbetarskyddet, företagshälsovården och lagstiftningar kan man förebygga olycksfall på arbetsplatsen. Arbetsgivaren ska se till att första hjälp skolningar ordnas för arbetstagarna, att tillgången till första hjälp utrustning finns och att företaget har kännedom och kunskap

kring detta. Arbetstagares arbetsförmåga och hälsa påverkas årligen på grund av olycksfall. Genom kontinuerlig uppföljning av olycksfall i arbetet samt utredning kring vad som orsakat olyckan ger viktig information till att förebygga och åtgärda olyckor. (Utveckling av arbetarskydd) (Arbetarskyddslag, 2002)

Andra faktorer som kan orsaka olycksfall på arbetsplatsen är bland annat otillräcklig ordning och renlighet på arbetsplatsen, ofullständigt underhåll av maskiner samt bristande information kring hur maskinerna fungerar och förvaras. Även brister inom el- och brandsäkerhet kan vara orsak till olycksfall på arbetsplatsen. Utöver dessa risker kan också halkning, klämskador, skärsår och ögonskador vara orsaker till olycksfall på arbetsplatsen. (Leino, Timo; Sauni, Riitta; Uitti, Jukka; Latvala, Jari; Karvala, Kirsi, 2019)

Genom att bygga upp en verksamhetsplan för företaget tillsammans med företagshälsovården, känna till risker som kan orsaka olycksfall och även att samtliga arbetstagare känner till hur viktigt det är att skydda sig själv med hjälp av skyddsutrustning kan man förebygga och undvika att olyckor sker på arbetsplatsen. (Arbetsplatsutredningar)

Kännedom kring lagstiftning gällande olycksfall i arbetet är av stor vikt för både företaget och företagshälsovården. Genom att känna till lagen kan man skapa en utförlig och uppdaterad verksamhetsplan och utforma en trygg och säker arbetsplats. (Lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, 2015)

6 Hälsoundersökningar inom båtbyggnadsindustrin

Att arbeta inom företagshälsovården innebär att på basen av god företagshälsovårdspraxis förebygga, främja och kartlägga arbetstagarens hälsa och arbetsförmåga. Lagen om företagshälsovård (1383/2001) samt Arbetarskyddslagen (738/2002) är grunden till att bygga upp en trygg arbetsmiljö, lagarna strävar efter att förbättra arbetsmiljön samt säkerheten i arbetet. Hälsoundersökningar är även de uppbyggda på dessa lagar. Under en hälsoundersökning vill man både främja hälsan och välbefinnandet samtidigt som man också vill förebygga olyckor på arbetsplatsen, trygga arbetsmiljön och sträva till god arbets-

och funktionsförmåga i arbetet. (Leino, Timo; Sauni, Riitta; Uitti, Jukka; Latvala, Jari; Karvala, Kirsi, 2019) (Lag om företagshälsovård, 2001) (Arbetarskyddslag, 2002)

Företagshälsovårdens centrala roll är att säkerställa att arbetstagare är friska, trivs på arbetsplatsen och är trygga med sina arbetsuppgifter. Företagshälsovården arbetar med förebyggande åtgärder av arbetsrelaterade sjukdomar och skador, detta genom att erbjuda hälsofrämjande undersökningar, kontrollera risker på arbetsplatsen samt kunna ge rådgivning och stöd. Innehållet och åtgärderna inom företagshälsovården struktureras upp på basen av arbetsplatsens behov. Avtalet kring företagshälsovården planeras tillsammans med arbetsgivaren och företagshälsovården. Lagstadgade företagshälsovårdstjänster ansvarar arbetsgivaren för att ordna samtidigt som arbetarskyddsmyndigheter kontrollerar att detta verkställs. (Företagshälsovård, 2023)

6.1 Riskanalys och arbetsplatsutredning

För att främja arbets- och funktionsförmågan i arbetet bör en riskanalys på arbetsplatsen utföras samt en arbetsplatsutredning utförd av företagshälsovården. Riskanalysen utförs enligt Arbetarskyddslagen (738/2002) och innebär att en analys görs för att kunna identifiera eventuella risker och olycksfaktorer i arbetet. Företaget bör göra en egen riskanalys samtidigt som företagshälsovården tillsammans med arbetarskyddsrepresentanten på basen av företagets riskanalys stöder och utvecklar verksamhetsplanen. Under arbetsplatsutredningen går man igenom dessa riskanalyser för att kartlägga och klargöra eventuella förekommande risker på arbetsplatsen, detta görs även för att främja en hälsosam arbetsmiljö. På basen av riskanalysen och arbetsplatsutredningen strukturera upp planen kring hurudana hälsoundersökningar som ska utföras. (Oksa, Leino, Sauni, & Karvala, 2019) (Leino & Österbacka, Hur hälsoundersökningar utförs, 2019)

Hälsoundersökningarna kan indelas i olika kategorier såsom nyanställnings-, lagstadgade-, periodiska- och frivilliga hälsoundersökningar. Lagstadgad undersökning kräver alltid ett lämplighetsintyg som arbetstagaren överlämnar till arbetsgivaren. Frivillig hälsoundersökning är aktuell om arbetstagaren inte utsätts för särskild fara för ohälsa i arbetet. Uppföljning av nedsatt arbetsförmåga kan göras vid svår sjukdom eller om upprepad sjukfrånvaro förekommer. Också vid tillfällena när arbetstagaren byter arbete, blir

arbetslös eller går i pension kan en hälsoundersökning göras. Detta beroende på exponeringsmängden i arbetet. Respondenten har valt att fokusera på lagstadgade undersökningar för att främja hälsan och arbetsförmågan. (Arbetshälsoinstitutet) (Työterveyslaitos, Terveystarkastukset erityistä sairastumisen tai tapaturman vaaraa aiheuttavissa töissä, 2005)

6.2 Hälsoundersökning

En hälsoundersökning innebär en medicinsk undersökning och trygghet av arbetsförmågan, diskussion, trivseln på arbetsplatsen och främjande av levnadsvanor samt kartläggning av hälsofaror orsakade av arbetet. Bedömning av den anställdes hälsotillstånd, välmående i arbetet samt arbets- och funktionsförmågan bör följas upp och kontrolleras genom undersökningar. Detta för att kartlägga eventuell nedsatt arbetsförmåga. Kontroll av bland annat längd, vikt och blodtryck samt bedöma hälsorelaterade faktorer såsom kost och fysisk aktivitet. Syftet med en hälsoundersökning är att skydda arbetstagaren och i tidigt skede kunna upptäcka arbetsrelaterade sjukdomar eller symtom. (Leino & Österbacka, Hur hälsoundersökningar utförs, 2019)

Under en hälsoundersökning går man igenom levnadsvanor, eventuellt tidigare diagnoser, livssituation och individuella egenskaper och samtidigt kartlägga ifall arbetstagaren utsätts för risker i arbetet. På basen av dessa uppgifter gör man en bedömning om eventuella risker och exponeringar förekommer. Om det under hälsoundersökningen framkommer att arbetstagaren utsätts för kontinuerlig exponering på arbetsplatsen bör exponeringsbaserad hälsoundersökning göras regelbundet med ett till tre års mellanrum. Dessa hälsoundersökningar är lagstadgade och tidsintervallen på hälsoundersökningen bestäms på basen av hurudan och hur ofta den anställda exponeras för olika risker. (Leino & Österbacka, Hur hälsoundersökningar utförs, 2019)

Tillsammans med arbetsgivaren går företagshälsovården igenom och bygger upp en verksamhetsplan var det bör ingå huruvida arbetstagare bör gå på regelbundna hälsoundersökningar. Om hälsoundersökningar inte ingår i företagets verksamhetsplan är inte undersökningarna obligatoriska, undantagsvis om arbetstagaren utsätts för exponeringar i arbetet. (Leino & Österbacka, Hur hälsoundersökningar utförs, 2019)

6.3 Exponeringsbaserad hälsoundersökning

Med exponeringsbaserad hälsoundersökning menas att man inom företagshälsovården gör lagstadgad hälsoundersökning i arbete som medför särskild fara för ohälsa. Under dessa hälsoundersökningar fokuserar man på den specifika exponeringen som arbetstagaren utsätts för i arbetet. (Hälsoundersökningar i arbeten som medför särskild fara för ohälsa)

Nyanställda arbetstagare som utsätts för bullerexponering i arbetet bör genomgå hörselkontroller regelbundet, detta innebär kontroll av hörseln en gång per år de första fyra åren. Därefter med tre års mellanrum eller tidigare vid behov. (Airaksinen, Pääkkönen, & Ollila, 2019)

Farliga kemikalier såsom lösningsmedel kan orsaka flera olika yrkessjukdomar. I samband med exponering av lösningsmedel bör arbetstagaren regelbundet med ett till tre års mellanrum genomgå hälsoundersökning. Detta beroende på exponeringsmängden. Inför exponeringsbaserad hälsoundersökning ska arbetsgivaren fylla i Euroquest enkäten. Med hjälp av denna enkät kan man få en sammanfattning kring hur de toxiska ämnena påverkar den anställda som arbetar med kemikalier eller lösningsmedel. (Neurologisk symptomenkät Euroquest, 2023) Företagshälsovården går även igenom arbetstagarens mående, livsstil samt blodtryck. Livsstilen kan många gånger påverka måendet i samband med exponering i arbetet. Om arbetstagaren utsätts för exponering och samtidigt röker ökar det risken för yrkessjukdomar. (Leino & Österbacka, Hur hälsoundersökningar utförs, 2019)

När arbetstagaren utsätts för exponeringar i arbetet bör regelbundna exponeringsbaserade hälsoundersökningar göras delvis för att skydda arbetstagaren, motverka att yrkessjukdomar uppstår och delvis för att kontrollera och följa upp eventuell nedsatt arbetsförmåga. Efter varje exponeringsbaserad hälsoundersökning får arbetstagaren ett lämplighetsintyg från företagshälsovården eller företagsläkaren. Lämplighetsintyget är ett bevis på att arbetstagaren är lämplig för sina arbetsuppgifter. (Sauni, Uitti, & Latvala, Rättslig grund, 2019)

7 Registrerade yrkessjukdomar inom båtbyggnadsindustrin

Bland personer i arbetsför ålder är de vanligaste yrkesrelaterade sjukdomarna bland annat bullerskador, toxisk encefalopati, yrkesastma och allergiska kontakteksem och andra yrkessjukdomar orsakade av exponering. Även yrkessjukdomar orsakade av exponering för kemikalier är vanligt förekommande. Uppföljning av registrerade yrkessjukdomar gör det möjligt att kontinuerligt följa med statistiken kring dessa sjukdomar samt hur de ökar eller minskar med åren. En stor del av registrerade yrkessjukdomar blir ofta konstaterade efter yrkeskarriären. (Fastställda yrkessjukdomar, 2022)

Yrkesastma kan huvudsakligen uppkomma i samband med långvarig exponering av något ämne som orsakar kraftig irritation i luftvägarna såsom ångor, damm och starka lukter. Tidigare konstaterad astma kan också förvärras om man kontinuerligt exponeras i arbetet. (Yrkesastma, 2023)

Inom båtbyggnadsindustrin används ofta olika lösningsmedel och en långvarig exponering för dessa kan påverka det centrala nervsystemet och orsaka permanenta förändringar i hjärnan såsom koncentrationssvårigheter, inlärningssvårigheter eller minnesproblem. Detta kallas för toxisk encefalopati. Inom företagshälsovården kan man använda sig av Euroquest enkäten som fylls i av arbetstagaren för att kontrollera ifall lösningsmedel eller kemikalier påverkar måendet. (Toxisk encefalopati, 2023)

Allergiska hudreaktioner kan förekomma i samband med hantering av kemikalier innehållande epoxihartser. Epoxihartser är en kemikaliegrupp som förekommer oftast i lackerings-, limnings-, målnings- och lamineringsarbeten. (Terveystarkastukset rekennusalalla, 2005) (Suuronen, Katri; Suojalehto, Hille; Aalto-Korte, Kristiina, 2019)

Enligt en tabell från Arbetshälsoinstitutets hemsida gällande yrkesregistrerade sjukdomar i Österbotten mellan år 2015 och 2018 syns en positiv sänkning av yrkessjukdomar. Detta kan bero på bland annat mer kunskap kring riskerna man utsätts för i arbetet, samt kännedomen kring användning av skyddsutrustning. (Fastställda yrkessjukdomar, 2022)

Statistik på arbetsolycksfall hittar man via Arbetshälsoinstitutets hemsidor. Registrerade yrkessjukdomar orsakade av olycksfall framkommer med hjälp av uppföljning från Olycksfallsförsäkringens databas. Enligt statistik framkommer det att de vanligaste

skadorna som uppkommer är oftast i armar, ben eller huvud men också ryggskador och ögonskador förekommer relativt ofta. (Arbetsplatsolyckor, 2023)

8 Sammanfattning

Riskerna som respondenten har valt att lyfta upp i detta utvecklingsarbete är centrala och allmänna risker inom båtbyggnadsindustrin. Kännedom kring riskerna och hurdana hälsoproblem som kan uppstå vid exponering är grundstenen till förebyggande av ohälsa i arbetet. Risken på arbetsplatsen kan variera beroende på arbetsmiljön och typen av arbete som utförs. Det är viktigt att arbetsgivaren identifierar och vidtar åtgärder för att minimera dessa risker och främja till hälsosam arbetsmiljö och att arbetstagare följer säkerhetsföreskrifterna och användningen av skyddsutrustning för att undvika arbetsrelaterade skador och ohälsa.

Företagshälsovårdarens roll är avgörande i förebyggande av risker och ohälsa på arbetsplatsen. Utifrån riskbedömning, hälsoundersökningar och samarbete med arbetsgivaren kunna främja till välmående på arbetsplatsen, samt trygga arbetsplatsmiljön.

Respondentens intresse till att främja välmående och förebygga risker på arbetsplatsen är grundstenen till detta utvecklingsarbete. Genom att utforma en informationsbroschyr kan man som företagshälsovårdare utifrån den information man ger under hälsoundersökningen också ge ytterligare information med hjälp av broschyren. Broschyren ska inte fungera som ett komplement till hälsoundersökningen utan enbart som tilläggsinformation till arbetstagaren gällande de centrala riskerna och förebyggande av dem.

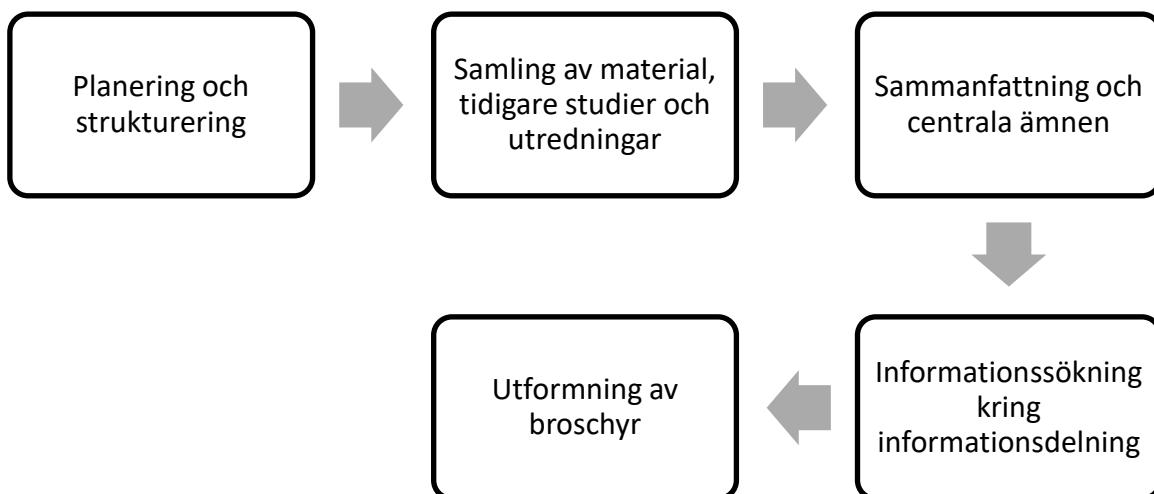
9 Processbeskrivning

På basen av detta utvecklingsarbete har respondenten gjort en tillförlitlig och uppdaterad informationsbroschyr. Broschyrens uppbyggnad sker på basen av den information som är

av nytta och kan underlätta vårdprocessen samt att kunna använda broschyren som en informationslänk till företagskunder.

Broschyren är skapad via onlinetjänsten Canva, men pärmen och layouten har respondenten gjort själv. Respondenten har gjort upp en egen tankekarta för uppbyggnaden av broschyren för att få en lättläst och tilltalande broschyr med uppdaterad och tillförlitlig information kring risker samt hur de undviks inom båtbyggnadsindustrin. Med lov från Pihlajalinna har respondenten valt bilder och färger anpassade enligt företagets egen layout.

Processbeskrivning kring utformning av broschyr:

10 Broschyr

Målet med broschyren är att företagskunder ska kunna använda sig av den som informationslänk gällande riskfaktorer samt när hälsoundersökningar bör göras på basen av riskfaktorer. Respondenten har valt att göra en trippelvikt informationsbroschyr eftersom materialet är lätt att använda, redigera och skriva om vid uppdateringar och dylikt. Genom att utforma en broschyr kan man också använda den elektroniskt genom att till exempel sända den till kunden via e-post. För att en broschyr ska väcka intresse hos läsare bör det vara lättläst, ögonfångande samt endast nödvändiga fakta. Vikten av att

använda bilder och starka färger gör att broschyren fångar kundens blick och intresset för att läsa den ökar.

För att fånga läsaren är pärmen en viktig faktor. Bara genom att se broschyrens pärm ska man känna till vad den handlar om och vad man kan förvänta sig av att läsa den. Marknadsföring och förmedling av information är av vikt gällande broschyren.

10.1 Målgrupp och behovet av en broschyr

Broschyren ska rikta sig till Pihlajalinnas företagskunder som arbetar inom båtbyggnadsindustrin och ska kunna delas ut när arbetstagaren kommer på sin första hälsoundersökning. Målet är att denna broschyr ska vara praktisk, informationsrik och delas ut till företagskunder som arbetar inom båtbyggnad. Kunden ska med hjälp av broschyren kunna läsa om förekommande risker inom industrin samt hur man skyddar sig mot dessa. Kännedom kring de vanligaste förekommande riskerna, förebyggande av dessa samt när man som anställd bör göra hälsoundersökningar på basen av exponeringsbaserade risker.

Källförteckning

- Airaksinen, L., Pääkkönen, R., & Ollila, T. (2019). Buller. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, & J. & Latvala, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (s. 109). Vammala: PunaMusta Oy.
- Arbetsarskyddsforvaltningens webbtjanst.* (2021). Hämtat från Identifiering: <https://www.tyosuojelu.fi/web/sv/arbetsforhallanden/fysikaliska-agenser/vibrationer/identifiering>
- Arbetsarskyddslag.* (2002). Hämtat från Finlex: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2002/20020738>
- Arbetsarskyddslag.* (2002). Hämtat från Finlex: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2002/20020738#L2P10>
- Arbetsarskyddslagen.* (2002). Hämtat från Finlex: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2002/20020738#L1P1>
- Arbetshälsainstitutet.* (u.d.). Hämtat från Hälsoundersökningar: <https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetshalsa/foretagshalsovarden/halsoundersokningar>
- Arbetshälsainstitutet.* (2022). Hämtat från Effektivare information ökade kunskapen om trädamm och minskade skadliga arbetsmetoder: <https://www.ttl.fi/sv/aktuellt/pressmeddelande/effektivare-information-okade-kunskapen-om-tradamm-och-minskade-skadliga-arbetsmetoder>
- Arbetshälsainstitutet.* (2023). Hämtat från Bekräftade yrkessjukdomar bland personer i arbetsför ålder: <https://www.tyoelamatiето.fi/sv/dashboards/occupational-diseases>
- Arbetshälsainstitutet.* (2023). *Biologiska agenser på arbetsplatsen.* Hämtat från Arbetshälsainstitutet: <https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetsarskydd/exponering-riskfaktorer-i-arbetsmiljon/biologiska-agenser-pa-arbetsplatsen>
- Arbetshälsainstitutet.* (2023). *Buller.* Hämtat från <https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetsarskydd/exponering-riskfaktorer-i-arbetsmiljon/fysikaliska-agenser-pa-arbetsplatsen/buller>
- Arbetshälsainstitutet.* (2023). *Damm i arbetsmiljö.* Hämtat från Arbetshälsainstitutet: <https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetsarskydd/exponering-riskfaktorer-i-arbetsmiljon/hantering-av-kemikalier-pa-arbetsplatsen/damm-i-arbetsmiljon>
- Arbetshälsainstitutet.* (2023). *Handvibration.* Hämtat från <https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetsarskydd/exponering-riskfaktorer-i-arbetsmiljon/fysikaliska-agenser-pa-arbetsplatsen/vibration/handvibration>
- Arbetsmiljö.* (u.d.). Hämtat från Työsuojelu: <https://www.tyosuojelu.fi/web/sv/arbetsforhallanden/arbetsmiljo>
- Arbetsplatsolyckor.* (2023). Hämtat från Arbetshälsainstitutet: <https://www.tyoelamatiето.fi/sv/dashboards/accidents-at-work>

- Arbetsplatsutredningar.* (u.d.). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetshalsa/foretagshalsovarden/arbetsplatsutredningar>
- ASA-registret.* (u.d.). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetarskydd/asa-registret>
- Belastningssjukdomar i handen och underarmen.* (2022). Hämtat från Duodecim:
<https://www.terveyskirjasto.fi/khr00067>
- Bullerbekämpning.* (2021). Hämtat från Työsuojelu:
<https://www.tyosuojelu.fi/web/sv/arbetsforhallanden/fysikaliska-agenser/buller/bullerbekampning>
- Bullerbekämpningslag.* (1987). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1987/19870382>
- Cancerrisker på grund av trä- och kvartsdamm är ännu inte under kontroll på arbetsplatserna.* (2021). Hämtat från Työsuojelu:
<https://www.tyosuojelu.fi/web/sv/-/cancerrisken-pa-grund-av-tra-och-kvartsdamm-ar-annu-inte-under-kontroll-pa-arbetsplatserna>
- Fastställda yrkessjukdomar.* (2022). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.tyoelamatieto.fi/sv/dashboards/occupational-diseases>
- Företagshälsovård.* (2023). Hämtat från Työsuojelu:
<https://www.tyosuojelu.fi/web/sv/arbetshalsa-och-olycksfall/foretagshalsovard>
- H, Lindholm. (2019). Onormala temperaturförhållanden. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, J. Latvala, & J. Uitti, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 139-142). Tammerfors: PunaMusta Oy.
- H, Lindholm. (2019). Onormala temperaturförhållanden. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, J. Latvala, & J. Uitti, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 137-138). Tammerfors: PunaMusta.
- Hantering av kemikalier på arbetsplatsen.* (2023). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetarskydd/exponering-riskfaktorer-i-arbetsmiljon/hantering-av-kemikalier-pa-arbetsplatsen>
- Hälsoundersökningar.* (u.d.). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/laromedel/god-praxis-inom-foretagsfysioterapi-och-foretagspsykologi/5-halsundersokningar>
- Hälsoundersökningar i arbeten som medför särskild fara för ohälsa.* (u.d.). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetshalsa/foretagshalsovarden/halsundersokningar/halsundersokningar-i-arbeten-som-medfor-sarskild-fara-ohalsa>
- Karvala, Kirsi; Leino, Timo; Oksa, Panu; Santonen, Tiina; Sainio, Markku; Uitti, Jukka. (2019). *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet*. Tammerfors: PunaMusta Oy.

- Kemikalielag.* (2013). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2013/20130599#L4P19>
- Lag om företagshälsovård.* (2001). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2001/20011383>
- Lag om förteckningar och ett register över dem som i sitt yrke är exponerade för ämnen och processorer som medför risk för cancersjukdom.* (2020). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20110379>
- Lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.* (2015). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2015/20150459#O2L5P19>
- Leino, T., & Österbacka, O. (2019). Hur hälsoundersökningar utförs. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, & J. & Latvala, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 29-34). Vammala: PunaMusta Oy.
- Leino, T., & Österbacka, O. (2019). Hur hälsoundersökningar utförs. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, & J. & Latvala, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (s. 47). Vammala: PunaMusta Oy.
- Leino, T., & Österbacka, O. (2019). Hur hälsoundersökningar utförs. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, & J. & Latvala, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 29-30). Vammala: PunaMusta Oy.
- Leino, Timo; Sauni, Riitta; Uitti, Jukka; Latvala, Jari; Karvala, Kirsi. (2019). Grunder och mål för uppföljning av hälsa. i *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 14-18). PunaMusta Oy.
- Maalareiden terveystarkastukset. (2005). i Työterveyslaitos, *Terveystarkastukset työterveyshuollossa* (ss. 431-435). Vammala.
- Meluriskin tunnistaminen.* (2022). Hämtat från Työsuojelu:
<https://www.tyosuojelu.fi/web/sv/arbetsforhallanden/fysikaliska-agenser/buller/identifiering>
- Neurologisk symptomenkät Euroquest.* (2023). Hämtat från Arbetshälsainstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetshalsa/yrkessjukdomar/toxisk-encefalopati/neurologisk-symptomenkat-euroquest>
- Oksa, P., Leino, T., Sauni, R., & Karvala, K. (2019). Hur behovet av hälsoundersökningar utreds. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, & J. & Latvala, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 20-24). Vammala: PunaMusta Oy.
- P, Oksa. P, Nynäs. & H, Suojalehto. (2019). Damm. i K. T. K, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 216-223).
- Räddningslag.* (2018). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20110379>
- Sauni, R., Frilander, H., & Sainio, M. (2019). Vibration. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, J. Latvala, & J. Uitti, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 113-114).

- Sauni, R., Frilander, H., & Sainio, M. (2019). Vibration. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, J. Latvala, & J. Uitti, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 114-116).
- Sauni, R., Frilander, H., & Sainio, M. (2019). Vibration. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, J. Latvala, & J. Uitti, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (s. 116).
- Sauni, R., Frilander, H., & Sainio, M. (2019). Vibration. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, J. Latvala, & J. Uitti, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (s. 114).
- Sauni, R., Uitti, J., & Latvala, J. (2019). Rättslig grund. i K. Karvala, T. Leino, P. Oksa, T. Santonen, M. Sainio, & J. & Latvala, *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (s. 50). Vammala: PunaMusta Oy.
- Statsrådets förordning om skydd av arbetstagare mot risker som orsakas av buller.* (2006). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2006/20060085>
- Styreeni.* (u.d.). Hämtat från Työterveyslaitos:
<https://www.ttl.fi/teemat/tyoturvallisuus/altistuminen-tyoympariston-haittatekijoille/kemiallisten-tekijoiden-hallinta-tyopaikalla/kemikaalit-ja-tyo-altistumistietosivusto/styreeni>
- Suuronen, Katri; Suojalehto, Hille; Aalto-Korte, Kristiina. (2019). Plaster, konsthartser och ämnen som används vid framställning av dem. i *Exponeringsbaserad uppföljning av hälsa i arbetet* (ss. 189-190). Tampere: PunaMusta Oy.
- Terveystarkastukset rekennusalalla. (2005). i Työterveyslaitos, *Terveystarkastukset työterveyshuollossa* (ss. 450-454). Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Toxisk encefalopati.* (2023). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetshalsa/yrkessjukdomar/toxisk-encefalopati>
- Työterveyslaitos. (2005). Terveystarkastukset erityistä sairastumisen tai tapaturman vaaraa aiheuttavissa töissä. i *Terveystarkastukset työterveyshuollossa* (ss. 17-30). Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Utveckling av arbetarskydd.* (u.d.). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetarskydd/utveckling-av-arbetarskydd>
- Valkosormisuus (Raynaud'n ilmiö).* (2022). Hämtat från Duodecim:
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00542>
- Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta tärinästä aiheutuvilta vaaroilta.* (2005). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050048#Pidm46494959115904>
- Vibrationsbekämpning.* (2023). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetarskydd/exponering-riskfaktorer-i-arbetsmiljon/fysikaliska-agenser-pa-arbetsplatsen/vibration/vibrationsbekampning>

Värmeförhållanden på arbetsplatsen. (2023). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetarskydd/varmeforhallanden-pa-arbetsplatsen>

Yrkesastma. (2023). Hämtat från Arbetshälsoinstitutet:
<https://www.ttl.fi/sv/teman/arbetshalsa/yrkessjukdomar/yrkesastma>

VIBRATION

Vibration uppkommer vid användning av till exempel olika slipmaskiner

Vibration kan påverka blodkärl och nerver i stöd- och rörelse organ samt i fingrarna

Rökning i samband med vibrationsexponering ökar risken för hälsokomplikationer

Långvarig exponering av vibration kan orsaka nedsatt känsel, domningar eller vita fingrar

Tänk på att det är viktigt med pauser när man utsätts för vibration

BULLER

Buller är vanligt förekommande inom yrket. Viktigt att Du skyddar dig själv och andra mot exponering av buller

Om Du dagligen exponeras för buller bör du använda hörselskydd

Exponering av buller kan orsaka permanent hörselskada

Buller i kombination med någon form av lösningsmedel eller vibration kan öka risken för nedsatt hörsel

Om exponering för buller inte går att undvika och bullernivån överskrider >80-85dB bör hörselskydd användas kontinuerligt

Hörsel kontroll görs en gång i året de fyra första åren

Pihlajalinna

HELA FINLANDS LÄKARCENTRAL

**FÖREBYGGANDE AV
EXPONERINGSBASERADE
RISKER INOM
BÅTBYGGNADSIKSTRIN**

Vanligaste riskerna inom
båtbyggnadsindustrin:

Damm
Kemikalier
Vibration
Buller

**En lagstadgad hälsoundersökning
görs med 1-3 års mellanrum**

**Hälsoundersökningen är
lagstadgad och lämplighetsintyg
bör skrivas av företagsläkare efter
hälsoundersökning**

DAMM

Vanligast är ek-, teak-, lack- och glasfiberdamm

Bristfällig användning av skyddsutrustning kan orsaka irritation i ögon, irritationseksem yrkessnuva eller astma

Damm från olika lövträd kan vara cancerframkallande

Lackdamm från slipning av ytor kan orsaka irritation i luftvägarna

Använd rekommenderad skyddsutrustning vid exponering av damm

Tänk på att skydda dig själv men även andra i din omgivning vid exponering av damm.

Damm förflyttas lätt via luften.

KEMIKALIER

Kemikalier som främst förekommer är lösningsmedel, frätande medel och cancerogena kemikalier

Allergiska hudreaktioner kan förekomma i samband med hantering av kemikalier innehållande epoxihartser.

Epoxihartser är en kemikaliegrupp som förekommer oftast i lackerings-, limnings-, målnings- och lamineringsarbeten

Kemikalier kan irritera luftvägar, ögon eller orsaka allergiska reaktioner på huden

Användning av lösningsmedel i kombination med buller kan öka risken för bestående hörselnedsättning

Undvik direkt hudkontakt vid användning av kemikalier

Använd skyddsutrustning för att skydda Dig mot exponeringsbaserade sjukdomar

**Lösningsmedel kan orsaka förändringar i hjärnan
såsom koncentrationssvårigheter eller
minnesproblem om skyddsutrustningen är
bristfällig**

Anteckningar

Kontakta alltid din
Företagshälsövärdare vid frågor,
vi stöder dig till en hälsosam
arbetsförmåga

Pihlajalinna

Broschyren är gjord av Emelie Björklund.
Broschyren ingår i utvecklingsarbete för utbildning
till hälsövärdare (YH) på Yrkeshögskolan Novia.